

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre . . . 6 korona.
Egyes szám ára 6 fillér.

MEGJELNIK HETENKÉNT EGYSZER:
pénteken és minden törvény-
hatósági bizottsági közgyűlést
követő napon.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Városi könyvnyomda-vállalat
irodájában.

Ide küldendők a kéziratok és
előfizetési díjak.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: **VECSEY IMRE.** * Felelős szerkesztő: **KONCZ ÁKOS.**

Kiadótulajdonos: **A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.**

Meghívás

a folyó 1906. évi ápril hó 20-dik napján — pénteken —
délután 3 órakor a városháza közgyűlési termében
tartandó

bizottsági rendes közgyűlésre.

Tárgyak:

1. *M. kir. miniszterelnök* leirata az ujonnan alakított miniszterium kinevezéséről.
2. *Belügyminiszteri rendelet* a városi közkórház alapszabályzatának jóváhagyása tárgyában; ezzel együtt a városi tanács bemutatja a közkórháznak a belügyminiszterium által kívánt módosításokkal ellátott házrendét és utasítását.
3. Tanácsi előterjesztés a *»pipagödrök«* nevezetű tagbirtok nyilvános árverésen eladása iránt.
4. Ugyanaz a *gazdasági tanintézet által birtok 200 hold föld* haszonbérletének meghosszabbítása iránt.
5. Ugyanaz a *Kovács Péter és Társa* guti kaszáló haszonbérlet szerződésének meghosszabbítása iránt.
6. A *gyámpénztárt vizsgáló küldöttség* megalakítása.
7. Tanácsi előterjesztés a *közigazgatási bizottság fegyelmi választmányában* a tiszti főügyész helyettesítéséről. (1876. VI. t.-cz. 55. §.)
8. Ugyanaz a *sértés consumvásár* ügyére vonatkozólag.
9. A városi tanács betérjeszti a *villamos-telep be rendezése* tárgyában beérkezett pótajánlatok felett hozott határozatát s az ez ellen a Ganz és Társa cég által beadott felebbezést.
10. A *délmagyarországi közművelődési egyesület* megkeresése alapítványtétel iránt.
11. Az *alkoholelles kongresszus* megkeresése az országgyűléshez és a kormányhoz az alkoholizmus terjedésének korlátozása végett felirat intézése iránt.
12. A *városi szegényházi élelmezőnek* kérelme az élelmezési árak felemelése iránt.
13. *Pap Lajos* ipariskolai szolgának kérvénye fizetésének rendezése iránt.
14. *Jolsvay Imrének* felebbezése haszonbérlet leendése iránti kérvényét elutasító tanácsi határozat ellen.
15. *Ehrlich József* községi kötelékbe felvétele iránti kérvénye.
16. *Özv. Szobotka Venczelné* felebbezése, nyugdíjigényét megtagadó tanácsi intézkedés ellen.
17. *Tóth János* vágóhídi szolga felebbezése nyugdíjjogosultsága elvesztését kimondó tanácsi határozat ellen.
18. *Özv. Zöld Mihályné* kérelme József fiának neveltetési segélye meghosszabbítása iránt.

19. *Nyugdíjazás iránti kérvények.*

20. *Özvegyi segély* megállapítása iránti kérelmek.

21. *Gyermeknevelési járulék* megállapítása iránti kérelmek.

22. *Orvosi oklevél kihirdetése.*

Debreczen, 1906 ápril 16.

Kovács József,
polgármester.

Vissza a faluba.

— Méline Jules könyve. —

A modern gazdasági tudomány legvitatottabb kérdéseinek egyike: az ipari tultermelés kérdése kiinduló pontja annak az érdekes és minden ízében aktuális közgazdasági tanulmánynak, amelyet Méline Jules, volt francia miniszterelnök, a franciaországi agráriusok vezére irt s amelynek magyar fordítása most jelent meg egy vaskos kötetben a Magyar Gazdaszövetség kiadásában. Van-e tultermelés az iparban, vagy nincsen — ez a kérdés, amelyről immár évek óta folyik a vita a nemzetközi gazdasági tudományban. És hozzátehetjük mindjárt, hogy ez a vita sok tekintetben meddő és elméleti, mert megfelelő statisztikai adatok hiányában mindkét fél csak a gazdasági jelenségek megfigyelésére van utalva és ezek a jelenségek nagy ipari föllendülések és válságok egyaránt, sokszor egészen más okokra vezethetők vissza, mint a tultermelésre és megszűnnek, vagy csökkennek, mihelyt megszűnnek az okok, amelyek előidézték.

Ezt érzi és tudja Méline is és ezért nagy gonddal és körültekintéssel gyűjti össze könyve első részében argumentumait annak bizonyítására, hogy igenis van tultermelés az iparban. És itt mindjárt hozzá kell tennünk, hogy Méline nem ellensége a nemzeti ipar fejlesztésének, sőt éppen a kisebb, eddig külföldi iparcikkekre szoruló államok elzárkózása és a nemzeti iparok kifejlesztése miatt tart az ipari tultermeléstől azokban az államokban, amelyek iparuk nagymértékű kiterjesztése következtében rá vannak szorulva az előlük mindinkább elzárkózó külföldi piacokra. Méline jogosultnak ismeri el a kis államoknak azt a törekvését, hogy ipar megteremtésével emancipálják magukat külföldtől. De nem ismerik el, vagy nem akarják észrevenni ezt a törekvést azok, akik a nagyipari termelés folytonos, óriás mértékű kiterjesztésének hívei. Van valami ironia abban, mondja Méline, hogy mentől több piacot veszít, annál nagyobb arányban fejleszti gyárait Európa.

El kell ismerni, hogy azok az események, amelyek a gazdasági életben az elmúlt években történtek, sok tekintetben támogatják Méline fölfogását. Nem is szólva arról, hogy az egykor ipar terén monopóliumot élvező Angliának,

az évtizedek folyamán hatalmas versenytársai akadtak a nyugat-európai államokban, utóbb az amerikai Egyesült-Államok is, emancipálván magukat az európai ipar alól, a múlt század vége óta nemcsak Dél-Amerikában küzdenek meg győzelmesen az európai iparral, hanem még az európai piacokon is versenyre kelnek vele és pedig nem kis sikerrel. A legutolsó években még egy váratlan versenytárs jelentkezett a világpiacon: a kis Japánország, amely Oroszországgal folytatott győzelmes háborúja óta azon az uton van, hogy a kelet-ázsiai piacokról, különösen Kinából kiszorítsa az európai ipart. Csak ezóta beszélhetünk igazán tultermelésről. „Az 1900. év, írja Méline, mintegy kezdete a tultermelés jegyében álló korszaknak. Akkor a világ különböző részein óriás közmunkák folytak, sok új vasutat építettek, végül az elektrotechnikai iparok hirtelen fejlődése folytán a gyárak nem tudtak eleget tenni a megrendeléseknek. Akkor elkövették a súlyos hibát, hogy ezeket a jelenségeket állandónak vették és hozzáfogtak új gyárak építéséhez, mintha a fogyasztás hirtelen megduplázódott volna.“ Az ipar válsága Nyugat-Európában három évvel ezelőtt a kartelek és trösztök, amelyek a termelés megszorítására irányulnak, mind igazat adnak Mélinek, mikor tultermelésről beszél és tultermeléstől tart.

Méline előre látja, hogy a tultermelés fokozódni fog és az ipari termelés csökkentését, továbbá a gépek tökéletesedése révén az iparban alkalmazott munkaerő csökkenését fogja maga után vonni. A fejlődésnek szerinte egyetlen tere van még, ahol a munka nélkül álló összes erőket el lehet még helyezni és ez a föld. Tehát vissza a földhöz! A földet, mondja Méline, pillanatra detronizálta az ipar, amely csodálatos ragyogásával mindenek figyelmét magára vonta, nagy reményeket keltett és az összes szellemi erőket magához vonzotta. Valósággal hipnotizáló ereje volt eddig az iparnak a mezőgazdasággal foglalkozó osztályra, amely a nagy városok felé tolult és a vidék, a föld, üresen maradt.

Egy-két évtized óta azonban már reakciót tapasztalhatunk ezzel az irányzattal szemben. A reakció talán legelsőbbben Franciaországban volt érezhető és éppen Mélinek nagy érdeme van abban, hogy már az 1892-iki vámtarifá fokozott védelemben részesítette a francia mezőgazdaságot, amely a válság szélére jutott, annyira, hogy az ingatlanok 40—50 százalékot vesztek értékükből. Méline elismeri, hogy a francia mezőgazdaság azóta nagy és örvendetes fejlődésnek indult és a föld értékének fokozatos emelkedésével különösen azok a birtokosok jártak jól, akik földjüket akkor vásárolták, amikor értéke legkisebb volt. Nagy tanulsággal szolgál reánk nézve a francia példa. Mutatja, hogy hová juttatja a mezőgazdaságot érdekeinek következetes elhanyagolása, ami nálunk nagy nemzeti veszedelmet is jelent, mert nálunk a birtokváltással a magyar föld sok esetben idegen kézre kerül.

Méline ideálja, a nemzeti ipar fejlesztése addig a határig, hogy a nemzeti gazdaság sorsa ne függjön a külföldtől és ezzel kapcsolatosan a nemzeti mezőgazdaság érdekeinek cél tudatos gondozása, ideálja lehet minden, a helyes uton haladó gazdasági politikának. És ebből a szempontból Méline könyve rendkívül sok értékes eszmét vet föl, amelyek alkalmasak arra, hogy a mezőgazdasággal foglalkozó osztály helyzetén javítsanak. Olvasva Méline könyvét önkéntelenül szemünkbe ötlük a hasonlóság, amely a mezőgazdaság helyzetét illetően Franciaország és Magyarország között fennáll. Azok az eszmék, amelyeket Méline fejteget, nálunk is immár évek óta foglalkoztatják a magyar mező-

gazdasági érdekképviselőket és a magyar gazdák vezéreit. El kell ismerni, hogy Franciaország sok tekintetben jóval előbbre van, mint mi s például a mezőgazdasági szövetkezeti hitel oly szervezete, aminő Franciaországban megvan s mely lehetővé teszi, hogy ott a gazdák 3—4 százalékos kölcsönökben részesüljenek, nálunk még csak jámbor óhajlás lehet. De a munka nálunk is megkezdődött és nem minden eredmény nélkül. A legnagyobb eredmény pedig, hogy nálunk is általánossá lett a meggyőződés, hogy a helyes gazdasági politika egyedüli alapja a föld, a mezőgazdaság érdekeinek gondozása, mert csak virágzó mezőgazdaság teszi lehetővé az ipar fejlődését is. A Magyar Gazdaszövetség ezért hasznos szolgálatot tett a magyar közönségnek, amikor magyar nyelven is közzétette Méline könyvét, amely értékes gyakorlati utmutatással szolgálhat mindazoknak, akik első sorban a föld és birtokosainak érdekét tartják szem előtt. Nálunk ez a törekvés jogosultabb, mint bárhol, mert csak virágzó mezőgazdaság és fejlődő ipar biztosíthatja gazdasági függetlenségünk mellett nemzeti függetlenségünket. A magyar fordítás elé, amely Mauks Gyula munkája, Mailáth József gróf, a magyar agráriusok egyik zászlóvivője irt előszót, amelyben rámutat arra, hogy nálunk a földhöz való visszatérés csak akkor fog bekövetkezni, ha a közhatalom és a társadalom karöltve a föld és népének tehermentesítésébe, a földet érintő törvényhozás kijavításába, a közviszonyok megváltoztatásába, a nép jogainak mérsékelésébe, bölcs és nem politikai célokból való kiterjesztésébe komolyan hozzáfog.

Egy emberi gyarlóság.

Az oktalán gőg talán sohasem kerített több embert hatalmába, mint korunkban, mely egymásután termi a legpusztítóbb lelki betegségeket. Amint nőtt az emberekben a fényűzés, az urhatnomság, úgy növekedett a gőg is, mert egyik a másiknak édes testvére.

Mi egyéb pedig a gőg, mint oktalanság. Megcsalása önmagunknak, ámitása saját szivünknek. Visszavezethető az önismeret hiányára, mert ha önmagunk lelkét tanulmányoznánk, hamarosan rájövünk, hogy gőgösségünk nem csak hiba, hanem nevetségessé is tesz bennünket a gondolkozó emberek előtt.

A nemes büszkesség jól áll nőnek és férfinak egyiránt. Ezt megköveteli emberi méltóságunk és ezt senki sem veszi tőlünk rossz néven. Ellenben a gőg semmivel sem igazolható, legkevésbé azoknál, kiknél semmi sincs azon szellemi tulajdonokból, melyek az embert igazi emberré teszik.

Hiszen minden javunk mulandó. A szépség rózsáit ki-méletlen kezekkel tépi le a haladó kor, a ragyogó szemekből kialszik az élet fénye, hajunk megöszül, fogaink kihullanak, napról-napra eltűnik egy-egy illuziónk s a sir szélén alig ismerünk önmagunkra. Az ünnepektől bálkirálynő ép úgy megöregszik, mint a rongyait egy egész életén át túrelmesen hordozó koldus s a daliás természet megtöri az élet terhe alatt, mert örökké fiatalok nem lehetünk.

Vagyonunk van? Ezt sem vesszük magunkkal és nem lesz közbenjáró ott, ahol cselekedeteinkről számot kell adni, szegény gazdagok azok, akik szerzett vagy örökölt javaikkal büszkélkednek. Igazi lelki szegények, sivarak, mint a forró homok sivatag, melyen heteken át haladnak az utasok, míg egy lombot adó fát találnak. Boldogságot, ha a lélek szegény, a gazdagság nem ad. Megmondta már ezt a máglyalángra ítélt Krózus, de én a mindennapi tapasztalás szembeszökő példáira hivatkozom. Látom a dugdagság

átkaik. A lélek üdülés nélkül hervad, mint a gondozatlan világ, mellyel gazdája nem törődik.

A fényt hamar meg lehet unni, a nemes egyszerűséget soha. A küzdelem gyümölcse édesebb, mint az ölünkbe hulló fa termése és százszor boldogabb az, ki munkával szerzi meg kenyerét, mint aki unottan ül asztalához, mely oly rideg, mint az az arany és ezüst, mely beborítja terítékét. Mi lesz belőle, ha esetleg elveszti kincseit, mint más annyi gazdag. És a gondolat sok gondot okoz a gazdagnak és igazan van Shakespeare-nek, midőn azt mondja, hogy a kincs végtelen kin annak, aki elvesztésétől fél.

Thales elmerítette kincseit, nehogy ezek őt merítsék el. Én azonban azt mondom, hogy a gazdag ne merítse tengerbe kincseit. Tenger a földi élet, tele szirtekkel, haragos hullámokkal, a nyomor szennyével és arra vár, hogy a gazdag csillapítsa le háborgását, törje le szirtjeit és tisztítsa vizeit. Nemes feladat ez és boldog, akinek a gondviselés módját ad az emberszeretetet gyakorolni.

Mit szóljak azokról, akik születésükre büszkék? Sajnálom őket, hogy ennél biztosabb nyugvópontot nem találnak lelkükben. A sors nem kérdezi meg, hogy hol születünk s nekünk éppen semmi dicsőségünk abban, hogy ősökkel dicsekedünk, mint nem szégyen az, ha valaki nádfedeles kunyhóban látott napvilágot. A történelem tanúsága szerint több fényes lelki világ nyul fel a nádfedeles házban, mint a fényes palotában.

A sors igen sokszor nagyon keményen megtorolja az ilyen gögös lelkeket. Leveri őket a föld porába és ők éppen úgy kénytelenek kézi munkájokkal megszerezni a betevő falatot, mint az, kit jobb napjaikban lenéztek. Sokan vették már a tüt olyanok a kezükbe, akik nagyuri göggel semmibe se nézték azt, aki valamikor jobb napokat látott, de később varrni volt kénytelen, hogy ne éhezzen. Hová lesz ilyenkor az esztelen gög? Eltűnik és helyébe lép az alázatosság, mely kenyeret ad.

Különben is igen szegény lélekre vall az, ha egyéb érdemünk nincs, mint egy-két ős, kik dominiumaikból csak a hét szilvafát hagyták reánk. A születésükre gögös emberek lenéznek a munkát és kicsinyelik azt, akikhez képest ők törpék.

Még az érhető, ha nem bocsátható is meg, hogy ezredéves családokban megmarad idők folytán a büszkesség, a gög, de nincs nevetségesebb, mint mikor középsorsu családok, kiknek elegánziában minden rangú és rendű embert találhatók egyes, szintén velük hasonló sorban levő embereket osztályoznak, nem gondolva meg, hogy ma már nem az ötagu korona adja az elismerést, hanem a munka és az, miként töltjük be azt a helyet, melyre végzetünk állított.

Végül szólok azokról, akik tudásukra büszkék. Ez még leginkább elnézhető, mert elvégre is, tudni sokat mindig érdem. A tudást nem lehet pénzen venni, azt nem kapjuk a születéssel, azt magunk szerezzük fáradságos, sokszor éjnapi munkával. Ez a mienk, ez nem mulandó, mint a vagygon, nem véletlen, mint a születés, hanem el nem vesztendő kincs. Igaz, hogy végtelen sokat kell tanulni, míg valaki megtanulja azt, hogy mily keveset tud; de aki egész életén át el van foglalva a szellemiakkal, az nem ér rá a hivalkodásra és olyan időtöltésekre, melyek később szenvedélylyé fajulva sokszor lángba borítják a család békéjét és nyugalalmát. De azért az igazi képzett emberhez sem illik a gög, mert az nem fér össze a szívűveltséggel, mely nem azt nézi, hogy ki tud nála kevesebbet, hanem azt csodálja, ki tudásban felette áll.

Mi emberek annyira gyarlók vagyunk, hogy a gög

sehogysem illik hozzánk. S ha mégis annyi meg annyi üres kalászt látunk az életben ég felé meredezve, ez csak annak a bizonyossága, hogy még messze járunk attól a boldog időtől, melyben az igazi szívűveltség lesz az emberek legjobb ajánló levele...

Koncz Ákos.

Hazánk lakásügye.

Irta: Geml József, Temesvár szab. kir. város főjegyzője.

(Folytatás.)

A városi közhatóságoknak lakásügyi tevékenységéről nem adhatunk számot, mert székesfővárosunk szédületes emelkedésétől és Szegednek árvíz utáni nagy rekonstrukciójától eltekintve, nincsen tudomásunk olyan jelentősebb városi intézkedésről, mely a közegészség és közérkölciség javításának jelszava alatt a lakásszükség pótlását, vagy a lakásnyomor enyhítését közhatósági rendelkezés mellett vette volna célba. Ami a vidéki városokban e tekintetben történt, azt mindenütt a természetes fejlődés hozta magával és az építkezés több-kevesebb sikerrel hozzájárult a lakások javításához is, de olcsóbbá, vagy a legszegényebb nép részére hozzáférhetőbbé nem tette azokat.

Munkáslakások létesítését azonban legujabban több vidéki város támogatta, sőt egyik legnagyobb ipari városunk, Pozsony, ahol amugy is számos gyári munkástelep van, maga is létesített egy nagy munkástelepet; Győr szab. kir. város pedig nagy részvényese egy munkásház-építő társaságnak, mely állami ellenőrzés és állami segélyezés mellett épít munkásházakat és azokat tulajdonul engedi át; Hódmezővásárhelyen a város, a földművelésügyi minisztérium anyagi támogatásával, szintén létesített munkásházakat s ezeket a munkásoknak tulajdonba engedi át, de az építkezési költségekből következtetve, ezek inkább alföldi kis parasztházak mintájára, a legszegényebb földművelő nép számára készültek.

Erről a három városról közöljük az alábbi hivatalos adatokat.

Pozsony szab. kir. város maga épített munkás-lakóházakat és azok városi tulajdont képeznek. Az 1902. évi január hó 7-én 8/28,864/II. szám alatt kelt határozat alapján 1 hold 335 □-ölnyi területen tiz, egyenként 12 lakást magában foglaló bérházat építettek 440,517 korona 33 fill. összköltséggel, úgy, hogy egy ház 44,041 korona 73 fillérbe került. A költségek következőkép oszlanak meg: telekvételár (1 hold 335 □-öl, □-ölenként 11 korona 40 fillér) 22,059 korona 10 fillér, átíratási illeték 972 korona 73 fillér, építési költség 410,415 korona 29 fillér és időközi kamatok 7070 korona 21 fillér.

A költségeknek a telekvételarra és átíratási illetékre vonatkozó részletét a törzsvagyomból, az építkezési költségeket pedig egy helybeli pénzintézetnél felvett 5 1/4 %-os kölcsönrel fedezték. — Az u. n. tizház telepen épült munkás-lakóházak összesen 90 egyszobás és 30 kétszobás lakást, konyhát, éléskamrát, padlás- és pincze-tülkét ölelnek fel; minden ház mosókonyhát és vasaló kamarát foglal magában. Ezen lakások közül a házkezelőnek 2 egyszobás és a házmesternek egy 2 szobás lakás van kiadva. Egy egyszobás lakás évi bére 200 korona bér és 7 korona 52 fillér vízdi, egy kétszobás lakás évi bére pedig 280 kor. évi bér és 10 korona 52 fillér vízdi. A bért a lakók negyedévenként, illetve havonként fizetik. A házkezelő csakis természetbeni lakással van díjazva. Az összbérjövö-

delem 25,720 korona melylyel szemben áll 3429 korona 25 fillér fentartási és világítási költség, 1596 korona 52 fillér vízfogyasztás, melyre megtérül 939 korona 04 fillér vízdíj a lakófelek részéről és 115 korona 20 fillér adó, úgy hogy a jövedelem 21,510 korona 97 fillérre tehető. A telepen villamos közvilágítás van bevezetve, el van látva víz- és légszuszszövetékekkel és kertekkel van körülvéve. A telepet a budapesti társadalmi muzeumban kiállított és meg szemléltethető 1:100 léptékben tartott gipszminta és 1:50 léptékű szétszedhető faminta ábrázolja.

Győrött társadalmi akció útján „munkás-házépítő részvénytársaság” alakult 1901. évben 200,000 korona alaptőkével. A részvénytársaság célja Győrött munkás lakóházakat felállítani és azokat megfelelő nagyságu kertterületek kapcsán jutányos bér mellett bérbeadni, esetleg azokat a munkásoknak kedvező feltételek mellett tulajdonjogilag eladni.

A részvényesek:

	Korona
Waggongyár... ..	60,000
Szeszgyár	15,000
I. Takarékpénztár... ..	15,000
Megyei takarékpénztár... ..	10,000
Kohn J. gyáros	15,000
Jankovits, gőzmalom-tulajdonos ...	5,000
Schlichter, építőmester... ..	10,000
Győr város	25,000
Kisebb részvényesek	45,000
	összesen 200,000

A részvénytársaság állami ellenőrzés alatt áll és állami támogatásban részesül, még pedig a kereskedelemügyi miniszterium 7342—IX. 1901. számú leirata értelmében 5 éven át évi 10,000 korona pénzbeli segélyben. Ezzel szemben a társaság köteles munkáslakások építésére legalább 200,000 koronát fordítani, a munkásoknak lehetővé tenni, hogy a miniszterium által jóváhagyott feltételek mellett, a házakat tulajdonjogilag megszerezhessék, a befektetett tőkének 5%-on felüli jövedelmét a munkások adósságának csökkentésére fordítani, olyképen, hogy minden egyes munkás, ki házat meg akarja venni és arra még adóssággal bír, abból egyenlően részesüljön. Amennyiben pedig ily tartozás nem áll fenn, az 5%-on felüli jövedelem külön takarékpénztárilag gyümölcsöztetendő, mely összeg nem képezi a társaság tulajdonát, hanem csak kezelése alatt áll és kizárólag a kereskedelemügyi miniszter által jóváhagyandó munkásügyi célra fordítandó. A vállalat szépen prosperál és ez idő szerint 87 részben két-, de nagyobb részben egyszobás lakást épített meg.

Hódmező-Vásárhely város közönsége az 1903-ik évben 46 munkásházat épített a földmivelésügyi miniszteriumtól nyert 32,000 korona államsegély s a város közönsége által célra megszavazott 10,000 korona értékű téglas és cserépanyag adományozásával. — Egy-egy munkásház egy tágas szobát, konyhát és kamarát foglal magába s 100 □-öl telken épített föl. A létesítési költségeknek lehetőleg a minimumra redukálása végett kikötött, hogy az egyes munkásházakat nyert egyének az összes építési anyagokat a helyszínére kötelesek szállítani, továbbá az egyszerűbb munkákat, mint az épületek betapasztását, meszelését, kemence készítését, a padlás letapasztását, a talaj feltöltését stb. maguk végezni. E mód mellett s a kedvező viszonyok között megtartott árlejtések eredményei tolytán egy-egy munkásház — a város által adott téglas és cserépanyag értékén túl — 503 korona 20 fillérbe kerül,

amely összeghez a 100 □-öl telek megszerzési árát — 200 koronát — hozzáadva, minden egyes munkásház teljesen elkészítve, 703 korona 20 fillérbe kerül. Ezt az összeget a munkásházakat nyert egyének évi 50 korona részletekben kamatmentesen 14 év alatt törlesztik, amikor is az ingatlanok az illető munkások nevére telekkönyveztetnek. A 46 munkásház után ekként s évenként befolyó 2300 korona tőkésítettik s évek múlva újabb munkásházak építésére fordítatik. Az egyes munkásházakat a törvényhatósági közgyűlés osztotta fel, egy nagyobb bizottság javaslatára, a nagyszámban jelentkezők között, figyelemmel a nagycsaládu s teljesen vagyontalan munkásokra.

Érdemesnek tartjuk továbbá Budapest lakásügyét közelebbről megvilágítani, mert érdekes megfigyelni, hogy székesfővárosunk miként gondoskodott a lakosság mesés szaporodásával és a nagyipari vállalkozások özönével gombamódra bevándoroltaknak és kiváltképen a munkásoknak lakásügyéről.

Habár Budapest lakossága egy évszázad alatt szaporodott 54,000-ról 733,000-re, mégis tulajdonképeni világvárossá fejlődését csak a testvérvárosoknak az új Budapest fővárossá való egyesítésétől lehet számítani, mert az összes jelenleg fennálló házainak több, mint fele — a pesti oldalon több, mint kétharmada — 1870. évtől innen keletkezett. Önállóságunk kiküzdése után a székesfővárosban az ipar és kereskedelem hatalmas arányokban növekedett; a törvényhozás 1870-ben a város fejlesztésére 24 millió forintot szavazott meg, melynek segélyével csakhamar a belső (váci) körut, az Andráshy-ut és a Nagy-körut épültek ki, monumentális középületekkel, a bérházszerű és palotaszerű bérházak sokaságával, világvárosi jelleget adva a fővárosnak. De legjellemzőbb Budapest újabb építési fejlődésében a külterlekek erős kiépítése, miáltal a város különböző részein új központok keletkeztek, a város belső magja pedig — a legújabb időkig visszamaradt. Budapest a kevésbé beépített nagyvárosok közé tartozik; olyan sűrűség mellett, mint Bécsben, Budapest jelenlegi területén 1 800,000 ember, a berlini vagy párizsi népsűrűséget véve pedig 6.000,000 ember lakhatna. A fejlődés tehát közegészségi szempontból határozottan ideális, mert ahol nagy házak épültek, ott szűk, dohos utcákat bontottak le és helyükbe világos, széles szellős utcákat nyitottak, a régi egészségtelen házak és tulzsutolt lakások eltűntek, helyet adva a legmodernebb bérházaknak, ellenben a legszegényebb néposztályok kifelé szorultak, a város periferiájára, hol sokkal kevésbé összezsúfolva élhetnek.

(Folyt. köv.)

A Magas Tátra.

Irta: László Miklós.

Hazánknak legimpozánsabb s kétségen kívül legmagasabb hegytömege a székesfőváros felől, valamint az északi Kárpátoknak valóságos panorámája: a Magas Tátra. E szépségében hámulatos s zordon, főségességnek részleteiben borzalmas hegytömeg, mely a természet törvényeinek annyi paragrafusát zárja be csodaszép, egyszerre csodálatot és félelmet keltő, néhol szelid, néhol zord ölébe, a természet alkotásaiban s törvényeinek betartásában valóban szeszélyes játékot üzött és egyszersmind remekművet is alkotott akkor, mikor a környező szomszédságból egyszerre oly félelmes naggyá és tömeggé nőtt; mikor zord, örök-hóval borított s borzalmasan meredek, durván szaggatott

hegyóriásai közé azokat a tündöklő színekben pompázó szelid virágos völgyeket — talán engesztelésül, — ékelte; midőn kopár durva szirtek közé zárt, éles sziklával szaggatott s a borzalmas viharok által letördelt piszkos színű szirt darabokkal, rombadólt százados fenyővel torlasztott ágyában a tajtékozva s sisteregve tovasiető, majd pedig a mohos párnáról hirtelen alábuktatott patakokat a szelid virágos völgybe vezeti, — de csak rövid időre, hogy újra újabb torlaszokkal állja el utját s kényszerítse küzdve folytatni pályafutását; mikor a szeszélyes kézzel szertszört növényi étellel egy helyütt pazarul bánt, csillogtatva a legpompásabb színeket, míg más helyre meg alig juttatott annyit is, hogy a csupasz földet annyira mennyire betakarja; midőn az örök hóval tömött mély hasadékokkal barázdált sziklakatlanaiába zárt tavak (tengerszemek) képét az örökzöld fenyő-erdők szaggatott körvonalaival, kies patakocskáival s egy pár szerény virágocskával tarkított pázsittal enyhíteni igyekezettalkotását.

Aki először látja meg ez óriási hegytömeget, önkénytelenül is azt hiszi, hogy ott azokon a hegyóriásból épített bástyákon túl egy egészen más világrész éli tündér korát. S nem ok nélkül, mert olyan váratlan nagyságban tűnik fel s olyan lebilincselő erővel hat az idegen szemlélőre, hogy tudatlan kíváncsiságaiban önkénytelenül is misztikus képet alkot magának. S valóban estalkonyatkor, mikor már a nap teljesen összeolvad a kopár hegyoldalak sápadt szürkéségeivel, midőn a már nyugodott nap visszamaradt halványpiros fátyola azt a csodásan szép rózsaszínű s liláskék ég alját alkotja: egyszerre bódító is, megdöbentő is.

Majd midőn az est mind jobban-jobban leszáll a nyugodni készülő földre, ez óriási sziklavár gerincvonalai is élesebben kezdenek kiválni a már ekkor szürkés-kék égboltozatból, akkor már nem lehet sem erdőt, sem sziklás hegyeket megkülönböztetni, csak egy hatalmas lomha sötét-kék tömeget melynek gerinczélei az est fokozatos beálltával majd sárgásszürke, majd liláskék, majd lila, majd pedig mintha pirosas színű lenne. Később pedig ha a teli hold is feltűnik a csillagos égen, akkor meg csodálatosan szép halvány ezüst vonal fut végig az ekkor már teljesen élesen kivált gerinczeken. Talán a legszebb ilyenkor, úgy látszik, mintha egy óriási szörny aludná ott lomhán mély álmát s óriási testét a teli hold ezüst porral hintette be.

Csodaszép reggelen pedig a legszebb és legábrándosabb tündérkertet varázsolja élénk. Még fel se üti fejét a ragyogó nap, midőn az egész hegytömeg felső kopár része hirtelen elsápad; majd az egyre magasabbra szálló nap (még mindig a hegy háta mögött van) lassanként az egész hegység színét előbb kékesé változtatja, azután szürkés-lila lesz, majd gyenge rózsaszínű, s végre mielőtt a nap felbukkanna, az egész hegytömegen gyönyörű rózsaszín ömlik el s utána hirtelen, a csodálat és bámulat között az egész Magas Tátra átváltozik egy ragyogó csodaszép „arany-heggyé“. Milyen szinpompa, mennyi költészet vonul végig ilyenkor e gyönyörű képen! Az ember önkénytelenül is lesi, várja e főséges birodalom aranyhaju tündérrálynéját! megjelenni királyi trónusán!

Még a rajongó, elbűvölt imádó ki sem tudja magát gyönyörködni e bájos, lebilincselő jelenségben, midőn a csalfa álomkép gyorsan oszladozni kezd s hirtelen megjelenik az a hétköznapi nap. S ugyanabban a pillanatban, mintha ketté volna vágva a varázs, eltűnik az egész tünemény. Oly rosszul esik ez! Egy tündérvilágból beleesni a mindennapiságba! Oh milyen szívesen nézné, bámulná, cso-

dálná s imádná a nyomorult halandó e főséges természeti jelenséget tovább is, de hiába, csak illúzió marad.

Csak akkor lehet élvezni igazán ezt a gyönyörű ritka tüneményt, ha ott magunk előtt látjuk megnyilatkozni!

Végre az elveszített gyönyörű tünemény miatt lehagolt emberi szívbe mintegy vigaszt csepegtet a már felkelő nap, midőn arany sugarait most már az óriási szál fenyők között tündöklő színű fátyolként szétszórja, hogy az ébredő virágok kelyheiben lerakott vízcseppekben mind megannyi apró tündöklő nap verődjék vissza.

A tájkép jellemébe az erdő lényegesen be szokott folyni, úgy a maga titkos birodalmával, mint hűséges alattvalóival; ő adja meg azt a csodásan hatásos komoly színezetet az egész tájnak.

A Magas Tátra sűrű erdeje inkább csak apróbb cserjéket, igénytelen mohokat, zuzmókat, szerényebb virágokat és fénykerülő gombákat tűr meg környezetében; a bokrosabb cserjéket gyűlölni látszik. Ellenben ott, ahol erdőszelek, vagy erdővágások nedves környékei, csörgedező hegyi patakok iszapos és kavicsos partjai, az éles, szaggatott gránittörmelékek humusszal telt hézagai vannak, ott meleg otthont találnak a Flóra nemesebb ivadékaik is. E helyeken a gyönyörű kristálytisza vizü patakok örökös moraja, zúgása, majd hallkabb suttogó csevegése, aszerint, amint vagy a konokul utját álló sziklatömegeken cascadaként lezuhan, vagy lassu lágy folyása édes suttogásaival a durva, érdes partokat locsolgatja; olyan, mint a Syrének csábos hangja.

A sokat szevedett havasi csermely magas, itt-ott sziklás partjai a benne zúgva, csacsogva tovarohanó elemet néhol-néhol szük mederbe szoritja, mely mintha neheztelné ezt, mintha nem tetszene neki, vagy mintha fenségét látná veszélyeztetve, a durva ágyában rejtőző szirtnyujtványokat hideg hullámaival meg-megpofozza s méltatlankodva, durva morajjal hömpölyög tovább. Észre sem látszik venni, hogy ágyába idegenek is merészkednek bebujni; hogy kristály fenekén fürgén szökdelve kergetik egymást a pisztrágok apró rajjai, míg a nagyok a mélyebb vizmosások fenekén lustán hasalva, elhullott rovarok tetemein rágódnak.

Gyönyörű növényi vegetációt ültetett a fenséges természet e rideg, de néha szelid anya föld tápláló ölébe. A nedves kőhalmok fővenyes talajban, a vad ér, a csacsogó csermely éles durva gránitsziklái között buja vegetációban találja fel a botánikus ritka kincseit. A pompásabbnál pompásabb színű virágok ezrei ölelkeznek össze a jótékony védelmet nyújtó völgyekben. Itt találjuk a legsugárzóbb, legélénkebb indigókék színt, a legfényesebbtől a leggyengébb piros színeket, az erős, majdnem feketébe átmenő különböző barna színeket, míg más részt a sárga és fehér szín a legtisztább és legvakitobb pompában tündökölnék. Mily remek, gyönyörű csokrot tud kötni e remek színekből a bujkáló turista, igazán meglepő, bámulatos!

Itt-ott szinte áthatatlan sűrűségű helyekre tévedhetünk e gyönyörű természet remekműveinek bámulása közben. Itt apró csemeték is óriási nagyságra megnőnek, egyes dudvák hatalmas növényekké nyulnak; amott a vigan csörgedező patakok zöld szőnyegét égszín nefelejts párnák szegélyezik. Ott elhalt, a kegyetlen viharok által gyökerestől kitépelt deli fenyőfák feküsznek a puha növényi levelekből alakult tarka párnákon, mint duló czeiták után elesett vitézek hült tetemei. Nemkülönböztet miként a tropusokon az áthatolhatatlan őserdőkben liánok ölelik körül a porhanyós kidőlt fatörzseket, úgy itt meg a pompás színű s alaku orchideák tárják ki puha karjaikat a könnyen szétmálló fa-

delem 25,720 korona melylyel szemben áll 3429 korona 25 fillér fentartási és világítási költség, 1596 korona 52 fillér vízfogyasztás, melyre megtérül 939 korona 04 fillér vízdíj a lakófelek részéről és 115 korona 20 fillér adó, úgy hogy a jövedelem 21,510 korona 97 fillérre tehető. A telepen villamos közvilágítás van bevezetve, el van látva víz- és légszuszszövetékekkel és kertekkel van körülvéve. A telepet a budapesti társadalmi muzeumban kiállított és megzemléhető 1:100 léptékben tartott gipszminta és 1:50 léptékű szétszedhető faminta ábrázolja.

Győrött társadalmi akció útján „munkás-házépítő részvénytársaság” alakult 1901. évben 200,000 korona alaptőkével. A részvénytársaság célja Győrött munkás lakóházakat felállítani és azokat megfelelő nagyságu kertterületek kapcsán jutányos bér mellett bérbeadni, esetleg azokat a munkásoknak kedvező feltételek mellett tulajdonjogilag eladni.

A részvényesek:

	Korona
Waggongyár... ..	60,000
Szeszgyár	15,000
I. Takarékpénztár... ..	15,000
Megyei takarékpénztár... ..	10,000
Kohn J. gyáros	15,000
Jankovits, gőzmalom-tulajdonos ...	5,000
Schlichter, építőmester... ..	10,000
Győr város	25,000
Kisebb részvényesek	45,000
összesen	200,000

A részvénytársaság állami ellenőrzés alatt áll és állami támogatásban részesül, még pedig a kereskedelemügyi miniszterium 7342—IX. 1901. számú leirata értelmében 5 éven át évi 10,000 korona pénzbeli segélyben. Ezzel szemben a társaság köteles munkáslakások építésére legalább 200,000 koronát fordítani, a munkásoknak lehetővé tenni, hogy a miniszterium által jóváhagyott feltételek mellett, a házakat tulajdonjogilag megszerezhessék, a befektetett tőkének 5%-on felüli jövedelmét a munkások adósságának csökkentésére fordítani, olyképen, hogy minden egyes munkás, ki házat meg akarja venni és arra még adóssággal bír, abból egyenlően részesüljön. Amennyiben pedig ily tartozás nem áll fenn, az 5%-on felüli jövedelem külön takarékpénztárilag gyümölcsöztetendő, mely összeg nem képezi a társaság tulajdonát, hanem csak kezelése alatt áll és kizárólag a kereskedelemügyi miniszter által jóváhagyandó munkásügyi célra fordítandó. A vállalat szépen prosperál és ez idő szerint 87 részben két-, de nagyobb részben egyszobás lakást épített meg.

Hódmező-Vásárhely város közönsége az 1903-ik évben 46 munkásházat épített a földmivelésügyi miniszteriumtól nyert 32,000 korona államsegély s a város közönsége által e célra megszavazott 10,000 korona értékű téglas és cserépanyag adományozásával. — Egy-egy munkásház egy tágas szobát, konyhát és kamarát foglal magába s 100 □-öl telken épített föl. A létesítési költségeknek lehetőleg a minimumra redukálása végett kikötött, hogy az egyes munkásházakat nyert egyének az összes építési anyagokat a helyszínére kötelesek szállítani, továbbá az egyszerűbb munkákat, mint az épületek betapasztását, meszelését, kemence készitést, a padlás letapasztását, a talaj feltöltését stb. maguk végezni. E mód mellett s a kedvező viszonyok között megtartott árlejtések eredményei tolytán egy-egy munkásház — a város által adott téglas és cserépanyag értékén túl — 503 korona 20 fillérbe kerül,

amely összeghez a 100 □-öl telek megszerzési árát — 200 koronát — hozzáadva, minden egyes munkásház teljesen elkészítve, 703 korona 20 fillérbe kerül. Ezt az összeget a munkásházakat nyert egyének évi 50 korona részletekben kamatmentesen 14 év alatt törlesztik, amikor is az ingatlanok az illető munkások nevére telekkönyveztetnek. A 46 munkásház után ekként s évenként befolyó 2300 korona tőkésitették s évek mulva újabb munkásházak építésére fordítottak. Az egyes munkásházakat a törvényhatósági közgyűlés osztotta fel, egy nagyobb bizottság javaslatára, a nagyszámban jelentkezők között, figyelemmel a nagycsaládu s teljesen vagyontalan munkásokra.

Érdemesnek tartjuk továbbá Budapest lakásügyét közelebbről megvilágítani, mert érdekes megfigyelni, hogy székesfővárosunk miként gondoskodott a lakosság mesés szaporodásával és nagyipari vállalkozások özönével gombamódra bevándoroltaknak és kivalképen a munkásoknak lakásügyéről.

Habár Budapest lakossága egy évszázad alatt szaporodott 54,000-ról 733,000-re, mégis tulajdonképeni világvárossá fejlődését csak a testvérvárosoknak az új Budapest fővárossá való egyesítésétől lehet számítani, mert az összes jelenleg fennálló házainak több, mint fele — a pesti oldalon több, mint kétharmada — 1870. évtől innen keletkezett. Önállóságunk kiküzdése után a székesfővárosban az ipar és kereskedelem hatalmas arányokban növekedett; a törvényhozás 1870-ben a város fejlesztésére 24 millió forintot szavazott meg, melynek segélyével csakhamar a belső (váczi) körut, az Andrást-ut és a Nagy-körut épültek ki, monumentális középületekkel, a bérházszerű és palotaszzerű bérházak sokaságával, világvárosi jelleget adva a fővárosnak. De legjellemzőbb Budapest újabb építési fejlődésében a kültelek erős kiépítése, miáltal a város különböző részein új központok keletkeztek, a város belső magja pedig — a legújabb időkig visszamaradt. Budapest a kevésbé beépített nagyvárosok közé tartozik; olyan sűrűség mellett, mint Bécsben, Budapest jelenlegi területén 1 800,000 ember, a berlini vagy párizsi népsűrűséget véve pedig 6.000,000 ember lakhatna. A fejlődés tehát közegészségi szempontból határozottan ideális, mert ahol nagy házak épültek, ott szűk, dohos utcákat bontottak le és helyükbe világos, széles szellős utcákat nyitottak, a régi egészségtelen házak és tulzsufolt lakások eltűntek, helyet adva a legmodernebb bérházaknak, ellenben a legszegényebb néposztályok kifelé szorultak, a város periferiájára, hol sokkal kevésbé összezsufolva élhetnek.

(Folyt. köv.)

A Magas Tátra.

Irta: László Miklós.

Hazánknak legimpozánsabb s kétségen kívül legmagasabb hegytömege a szepesi felföldnek, valamint az északkeleti Kárpátoknak valóságos panorámája: a Magas Tátra. E szépségében hámulatos s zordon, fönsegességnek részleteiben borzalmas hegytömeg, mely a természet törvényeinek annyi paragrafusát zárja be csodaszép, egyszerre csodálatot és félelmet keltő, néhol szelid, néhol zord ölébe, a természet alkotásaiban s törvényeinek betartásában valóban szeszélyes játékot üzött és egyszersemind remekművet is alkotott akkor, mikor a környező szomszédságból egyszerre oly félelmes naggyá és tömeggé nőtt; mikor zord, örök hóval borított s borzalmasan meredek, durván szaggatott

hegyóriásai közé azokat a tündöklő színekben pompázó szelid virágos völgyeket — talán engesztelésül, — ékelte; midőn kopár durva szirtek közé zárt, éles sziklával szaggatott s a borzalmas viharok által letördelt piszkos színű szirt darabokkal, rombadólt százados fenyőkkel torlasztott ágyában a tajtékozva s sisteregve tovasiető, majd pedig a mohos párnáról hirtelen alábuktatott patakokat a szelid virágos völgybe vezeti, — de csak rövid időre, hogy újra újabb torlaszokkal állja el útját s kényszerítse küzdve folytatni pályafutását; mikor a szeszélyes kézzel szertszórt növényi élettől egy helyütt pazarul bánt, csillogtatva a legpompásabb színeket, míg más helyre meg alig juttatott annyit is, hogy a csupasz földet annyira mennyire betakarja; midőn az örök hóval tömött mély hasadékokkal barázdált sziklatlanaiába zárt tavak (tengerszemek) képét az örökzöld fenyő-erdők szaggatott körvonalai, kies patakocskáival s egy pár szerény virágocskával tarkított pázsittal enyhíteni igyekezettalkotását.

Aki először látja meg ez óriási hegytömeget, önkénytelenül is azt hiszi, hogy ott azokon a hegyóriásoból épített bástyákon tul egy egészen más világrész éli tündér korát. S nem ok nélkül, mert olyan váratlan nagyságban tűnik fel s olyan lebilincselő erővel hat az idegen szemlélőre, hogy tudatlan kíváncsiságaiban önkénytelenül is misztikus képet alkot magának. S valóban estalkonyatkor, mikor már a nap teljesen összeolvad a kopár hegyoldalak sápadt szürkéségeivel, midőn a már enyugodott nap visszamaradt halványpiros fátyola azt a csodásan szép rózsaszínű s liláskék ég alját alkotja: egyszerre bódító is, megdöbbentő is.

Majd midőn az est mind jobban-jobban leszáll a nyugodni készülő földre, ez óriási sziklavár gerincvonalai is élesebben kezdenek kiválni a már ekkor szürkés-kék égboltozathól, akkor már nem lehet sem erdőt, sem sziklás hegyeket megkülönböztetni, csak egy hatalmas lomha sötét-kék tömeget melynek gerinczélei az est fokozatos beálltával majd sárgásszürke, majd liláskék, majd lila, majd pedig mintha pirosas színű lenne. Később pedig ha a teli hold is feltűnik a csillagos égen, akkor meg csodálatosan szép halvány ezüst vonal fut végig az ekkor már teljesen élesen kivált gerinczeken. Talán a legszebb ilyenkor, úgy látszik, mintha egy óriási szörny aludná ott lombán mély álmát s óriási testét a teli hold ezüst porral hintette be.

Csodaszép reggelen pedig a legszebb és legábrándosabb tündéerkertet varázsolja elénk. Még fel se üti fejét a ragyogó nap, midőn az egész hegytömeg felső kopár része hirtelen elsápad; majd az egyre magasabbra szálló nap (még mindig a hegy háta mögött van) lassanként az egész hegység színét előbb kékessé változtatja, azután szürkéslila lesz, majd gyenge rózsaszínű, s végre mielőtt a nap felbukkanna, az egész hegytömegen gyönyörű rózsaszín ömlik el s utána hirtelen, a csodálat és bámulat között az egész Magas Tátra átváltozik egy ragyogó csodaszép „arany-heggyé”. Milyen szinpompa, mennyi költészet vonul végig ilyenkor e gyönyörű képen! Az ember önkénytelenül is lesi, várja e főséges birodalom aranyhaju tündérkirálynéját! megjelenni királyi trónusán!

Még a rajongó, elbűvölt imádó ki sem tudja magát gyönyörködni e bájos, lebilincselő jelenségben, midőn a csalfa álomkép gyorsan oszladozni kezd s hirtelen megjelenik az a hétköznapi nap. S ugyanabban a pillanatban, mintha ketté volna vágva a varázs, eltűnik az egész tünemény. Oly rosszul esik ez! Egy tündérvilágból beleesni a mindennapiságba! Oh milyen szívesen nézné, bámulná, cso-

dálná s imádná a nyomorult halandó e főséges természeti jelenséget tovább is, de hiába, csak illuzió marad.

Csak akkor lehet élvezni igazán ezt a gyönyörű ritka tüneményt, ha ott magunk előtt látjuk megnyilatkozni!

Végre az elveszített gyönyörű tünemény miatt lehanguolt emberi szívbe mintegy vigaszt csepegtet a már felkelő nap, midőn arany sugarait most már az óriási szál fenyők között tündöklő színű fátyolként szétszórja, hogy az ébredő virágok kelyheiben lerakott vízecseppekben mind megannyi apró tündöklő nap verődjék vissza.

A tájkép jellemébe az erdő lényegesen be szokott folyni, úgy a maga titkos birodalmával, mint hűséges alattvalóival; ő adja meg azt a csodásan hatásos komoly színezetet az egész tájnak.

A Magas Tátra sűrű erdeje inkább csak apróbb cserjéket, igénytelen mohokat, zuzmókat, szerényebb virágokat és fénykerülő gombákat tűr meg környezetében; a bokrosabb cserjéket gyűlölni látszik. Ellenben ott, ahol erdősélek, vagy erdővágások nedves környékei, csörgedező hegyi patakok iszapos és kavicsos partjai, az éles, szaggatott gránittörmelékek humusszal telt hézagai vannak, ott meleg otthont találnak a Flóra nemesebb ivadécai is. E helyeken a gyönyörű kristálytisza vizű patakok örökös moraja, zúgása, majd hallkább sutogó csevegése, aszerint, amint vagy a konokul útját álló sziklatömegeken cascadaként lezuhan, vagy lassu lágy folyása édes sutogásaival a durva, érdes partokat locsolgatja; olyan, mint a Syrének csábos hangja.

A sokat szevedett havasi csermely magas, itt-ott sziklás partjai a benne zúgva, csacsogva tovarohanó elemet néhol-néhol szűk mederbe szorítja, mely mintha neheztelné ezt, mintha nem tetszene neki, vagy mintha fenségét látná veszélyeztetve, a durva ágyában rejtőző szirtnyujtványokat hideg hullámaival meg-megpofozza s méltatlankodva, durva morajjal hömpölyög tovább. Észre sem látszik venni, hogy ágyába idegenek is merészkednek bebujni; hogy kristály fenekén fűgén szökdelve kergetik egymást a pisztrágok apró rajai, míg a nagyok a mélyebb vizmosások fenekén lustán hasalva, elhullott rovarok tetemein rágódnak.

Gyönyörű növényi vegetációt ültetett a fenséges természet e rideg, de néha szelid anya föld tápláló ölébe. A nedves kőhalmok fövényes talajban, a vad ér, a csacsogó csermely éles durva gránitsziklái között buja vegetációban találja fel a botánikus ritka kincseit. A pompásabbnál pompásabb színű virágok ezrei ölelkeznek össze a jótékony védelmet nyújtó völgyekben. Itt találjuk a legsugárzóbb, legélénkebb indigókék színt, a legfényesebbtől a leggyengébb piros színeket, az erős, majdnem feketébe átmenő különböző barna színeket, míg más részt a sárga és fehér szín a legtisztább és legvakítóbb pompában tündökölnék. Mily remek, gyönyörű csokrot tud kötni e remek színekből a bujkáló turista, igazán meglepő, bámulatos!

Itt-ott szinte áthatatlan sűrűségű helyekre tévedhetünk e gyönyörű természet remekműveinek bámulása közben. Itt apró csemeték is óriási nagyságra megnőnek, egyes dudvák hatalmas növényekké nyulnak; amott a vigan csörgedező patakok zöld szőnyegét égszín nefelejts párnák szegélyezik. Ott elhalt, a kegyetlen viharok által gyökerestől kitépelt deli fenyőfák feküsznek a puha növényi levelekből alakult tarka párnákon, mint duló czaták után elesett vitézek hült tetemei. Nemkülönben miként a tropusokon az áthatolhatatlan őserdőkben liánok ölelik körül a porhanyós kidőlt fatörzseket, úgy itt meg a pompás színű s alaku orchideák tárják ki puha karjaikat a könnyen szétmálló fa-

hullák felé. Másutt meg, mint a tolvaj, úgy bujkálnak a hatalmas vén fenyő árnyékába a szeder, csipke, piszke, málna, hanga, piros és fekete áfonya bozótjai; a szakálás zuzmó pedig tengerzöld hajzatát több méternyire lógatja le a foglyul ejtett fenyőkről.

A Flóra bájos havasi gyermekei mily barátságos egyetértésben s összetartásban élnek itt; a pompás színvegyületekből mily gyönyörű csoportot alkotnak, miknek az elevenzöld pázsitszőnyegek mily bájos tündéries kecsket kölcsönöznek! Kertészek, milyen gyarló hitvány munka a ti alkotásotok ezekhez képest. Ide jöjjetek s meg fogjátok tanulni és imádni a természetet: térdre fogtok borulni előtte! Ilyen képet nyújt a Magas Tátra körülbelül 1300 m. magasságig, ahol aztán a magasabb szálás fák megszűnnek uralkodni, ezen felül a kores alakok veszik át a magasabb régiók uralmát; itt már az összefüggő, annyi kincset magában rejtő erdő megszakad, bokrok, törpefenyők, cserjék váltogatják uralmukat. Végre a hatalom pálcáját ezek meg végképen a stereotyp törpe fenyőknek adják át a küzdelem terén.

Ha ezen régió organumait tüzetesen vizsgáljuk, mindenütt a havasi jelleggel fogunk találkozni. Bár a növények fajban s alakban kevesebb numerusban vannak képviselve, de alaki és szín pompában kárpótolni látszanak a faji szegénységet. A legcsodásabb élénk színek vegyülnek össze minden árnyalatban barátságos külemtől kísérve, s illatban, sajátos jellemben ha nem is mulják felül a völgyek Flóra gyermekeit, de határozottan pótolják.

Ilyen jellegben folytatódik fel, amennyire hiányosnak tetsző, de ép oly remek kép az 1800—2000 méter magasságig, ahol már csak a zuzmó, moh veszik át a szerepet az alacsony zöld pázsittól. Itt fel-feltűnik egy kies magaslati rétecske, ott lentebb egy-egy illatos, elevenzöld virágos havasi legelő látszik, melyen egy-egy tarka tehén csorda, vagy félénk zergenyáj békésen legelészve keresi mindennapi eleségét. Itt terülnek el az illatos havasi legelők mellett a végtelen szirthalmok, a járhatatlan kötengerek (A Rózsa Menedékház és a Nagy Vizesés között), a csodás szépségű tengerszemek, melyekből epedve lesi az elbűvölt halandó a bájos habléány felbukkanását; felettük ezernyi láb magasságban meredek kopasz szirtfalak s örök hóval borított hómezők terülnek el. Talán itt alkotott a természet olyan pazar szeszéllyel olyan merész ellentéteket, melyek egymást oly mohón, az édes vágy és a sötét borzalom érzelmeivel váltják fel. Néhol zöld és szürke színt csap össze, néhol virágos legelőkre pázsitos meredek sziklaparkányokat épít, utánozhatatlan szeszéllyel; emitt szelid képre óriási szirttornyokat épít holt várként, melyeknek mezitelen felületeit nem takarja be bokros cserje, éles meredek nyujtványait nem borítja puha zöldelő gyepvankos; amott keskeny rohanó vizesést könnyez egy elhalt szirthalmon, melynek kimart vályuit, zeg-zugos hasadékait majd szürkére, majd vékony hólepellel ószre, majd sötétre egészen a feketébe átmenő színre s végül zöldesfehérrel festett be az idő romboló keze.

E felső régió zordon főséges vad képét, az alsó növényi Flóra szelid harmonikus alkotásait nem kevésbé emeli az a báj, melyet a havasi virágok s az üde növényegyedek balzsamos kábitó illata, az ózondus tiszta üde levegő egy más világba emel!

A voltaképeni Magas Tátra hegytömege, melyet „Magas Tátrának“ vagy „Központi Kárpátoknak“ neveznek, a szepesi fensinon (a Magas Tátra alatt elterülő fensikon) lakók pedig egyszerűen csak „Kárpátoknak“ vagy a „he-

gyeknek“ hívják, Szepes megye északi részén, közvetlenül Magyarország határán és ezentul Galiczia területének egy részén fekszik.

Geográfiai kiterjedése, hosszúságban 9 és egynegyed geográfiai mértföld, szélességben 4 és hétnyolczad geográfiai mértföld.

Hirtelen minden előhavasok nélkül emelkedik ki a tulajdonképeni Magas Tátra a tenger színe felett, mintegy 5—700 m. magas s 1—2 geográfiai mértföld szélességű magaslati fenékből, amely sötétzöld fenyvesekkel borított magaslati fenék egyuttal alapjául szolgál. Közvetlen az erdő koszoru alatt, mely mintegy határt von, kezdődik s terül el a szép zöld vetésekkel, virágos rétekekkel, tarka illatos havasi legelőkkel s apró falvakkal tarkázott hullámos szepesi fel-föld vagy fensik. Kétfelől szeliden ölelkezik össze a Béla Mészahavasokkal, mely ismét egyenletesen olvad össze a sokkal szelidebb és kecsesebb Szepesi Magurával.

A Magas Tátra rendkívül tömör voltánál igen szegény völgyekben, éles ellentétben az Alpokkal, melynek szelid, termékeny s óriási kiterjedésű völgyei s fensikjai megannyi független országnak áldásos s hatalmasan körülbástyázott helyéül kínálja magát; míg ott hegy hegy hátára torlódik, addig itten inkább mintegy láncszem (csak néhol van kivétel) fűződnek össze e hegyóriások s míg ottan a buja növényi vegetáció 2000 méter magasságban is teljes díszében pompázik s míg ottan e magasságig is óriási kiterjedésű gyümölcsösök (erdő) terülnek el, addig itt már csak szomorú képet nyújtó kores vegetáció tengeti nyomorúságos életét.

Az aljától a közepéig felhuzódó haragoszöld erdő mintegy sötét fátyollal látszik eltakarni lábát s lomha törzsét, mely alól óriási kopasz feje sápadtan látszik előkandikálni, melynek az érdekességét s borzalmas szépségét nem kevésbé emelik az örök hóval borított barázdái is.

Magassága igen különböző: a Béla Mészahavasoknál csak 1000—1200 m. magas, míg beljebb folyton emelkedik egészen a 2663 m. magasságig (Gerlachfalvi vagy Ferencz József csucs). Gerincmagassága pedig 2000—2300 m. között váltakozik.

Mint említettem, völgyekben igen szegény. A fővölgyeknek igen kevés, többnyire keskeny mellékvölgyei vannak, ha ugyan egyáltalán annak nevezhető, mert inkább néz ki hegyszorosnak vagy katlannak. Többnyire egyforma irányban északról délre s nagyjából párhuzamosan húzódnak, felső végökben pedig katlanban szorúlnak össze. A hegyhátak többnyire keskenyek, a gerinczek, valamint a csucok hegyesek, élesek, meredékek, keskenyek s rendkívül nehezen közelíthetők s mászhatók meg; a falak csaknem függőlegesek, kopárak.

Megpróbáltam itt gyöngé tehetségemhez mérten, lehetőleg hiven s röviden vázolni ezt a páratlan szépségű s annyi szép magasztos érzelmeket és gondolatot magában rejtő hegységet. Ha kedves olvasómban némi kis érdeklődést tudtam felkelteni ezzel a rövid leírással, úgy ha majdan te is meg fogod ismerni szépségét s te is fogsz gyönyörködni remek szép alkotásaiban: meg vagyok győződve róla, hogy a Magas Tátra, ez a félisten eggyel több rajongó imádott hódított meg magának.

S ha egykor nyájas olvasó ellenállhatatlan vágytól üzetve, fáradtan fogsz leheverni üde éltető forrása mellé, könybe lábadt szemekkel s nemes érzelmekkel, teli szívvvel fogod térdreborulva imádni a hatalmas természetet, mely ily remek művet tud alkotni.

A petroleum-fűtés jövője.

A Technische Rundschau érdekes fejtegetést közöl legutóbbi számában a folyékony tüzelő anyagok jövőjéről. Pennsylvániában és Dél-Oroszországban, ahol tömérdek nafta-forrás van, már általánosan el van terjedve a petroleummal való tüzelés, amely hasonlíthatatlanul tisztább és a szállítás könnyűségénél fogva olcsóbb is, mint a kőszénrel való fűtés. Az említett helyeken mozdonyok s hajók hajtóerejét is petroleum szolgáltatja már nagyobb mértékben s erősen kísérleteznek már ezzel a fűtési rendszerrel Angliában, Francia- és Németországban is. Különösen a tengerészetre nézve rejt magában horribilis előnyök a petroleum. Mert először is sokkal kisebb területet foglal el, mint a kőszén és súlya is aránytalanul kisebb s harmadszor nagyobb a gőzfejlesztő képessége.

Mert amíg a kőszén melegfejlesztő képessége 6500 és 8600 caloria között váltakozik, 1.044 kg. speczifikus súlynál, addig ugyanez 9.770 caloria 0.820 kg. speczifikus súlynál s ez egészen 11.700 calóriáig emelkedik, a különböző ugyanolyan súlyu nafta-fajoknál. Szóval a gőzfejlesztő erő, amely pl. 1 kg. vizet gőzzé tud változtatni a szénrel és kokszzal 5—8, az antracitnál 7—9, a nyers olajnál 13—14. Szóval a duplája, mint a széné.

Hogy mint tüzelő anyag könnyebb súlyu, ennek enormis jelentősége van a tengerészetnél, mert összehasonlíthatatlanul kevesebb helyet foglal el a folyékony tüzelőanyag, sőt kevesebbet is kell a hajónak magával vinni, mert nagyobb a melegfejlesztő képessége. Ezenfelül sokkal kevesebb fűtőre van szükség. Az eddigi 60—70 fűtő dolgát kényelmesen elvégzi 10—11 ember. Azt az óriási helyet, amit eddigelé a szén foglalt el, árak befogadására használhatják fel, vagyis utasok részére kajütöket építhetnek be, mert az egész utra szükséges folyékony tüzelőanyag a kétős fedélzet alatt könnyedén elhelyezhető. Aztán a folyékony fűtőanyaggal való tüzelésnek óriási előnye az, hogy abszolúte füsttelen. Micsoda előny ez hegyi vasutaknál, ahol az egymást lépten-nyomon követő alagutak szinte elviselhetlenné teszik az utazást. Hát még stratégiai szempontból a a hadihajóknál. Aztán a füst és a hamu eltakarítása számos munkaerő megtakarításával is jár. Mennyi fáradságos munkát ad ez hajón, vonaton egyaránt. Aztán maga a gépezet is igen könnyedén kezelhető, regulálható, ami a hajóknál megint nagy előny a különböző sebességekre való gyors áttérhetés miatt. Végül még a fűtőhelyiségek szellőztetése sem jár annyi ügygyel-bajjal az olajfűtésnél, mert a hőki-sugárzás sokkal kisebb. Hátránya mindössze annyi, hogy maga az anyag kétség kívül drágább s katonai szempontból könnyen áruházzá válik azért, mert a gépezet erős zajjal működik, amit eddigelé nem sikerült kiküszöbölni. Az utóbbin azonban egyhamar fog segíteni a rohamosan haladó technika.

Értesítés.

Az 1906. évi május hó 19. napján Budapesten újból megnyitandó országgyűlésre Debreczen sz. kir. városból küldendő országgyűlési három képviselő megválasztása az 1874. évi XXXIII. és az 1899. évi XV. törvénycikkek alapján lévén foganatosítandó: ezen törvények értelmében választói képességgel felruházott lakosok tudomás és alkotmányos jogaik gyakorolhatása végett következőkről értesítetnek:

„Városunknak még az 1848-ik évben 3 választókerületre lett felosztása ezen alkalomra is érvényben marad,

jelesül: Csapó- és Péterfia-utcza városrészek az I-só, — Hatvan- és Piacz-utcza városrészek a II-ik, — Varga- és Kossuth-utcza városrészek a III-ik választókerületet képezik. Mindegyik választókerület egy-egy országgyűlési képviselőt választ.

Az 1899. évi XV. t.-cz. 158. §-a szerint szavazati joggal a választásnál csak azok bírnak, kik választók múlt évben készültek s az 1906. évre érvényes állandó névjegyzékében bentfoglaltatnak s csak azon kerületben, amelyben összírva vannak.

Választói jog csak személyesen gyakorolható. A szavazás nyilvánosan, élőszóval történik.

A városrészenként különböző színű igazoló-jegyek, — melyek szavazás alkalmával a választási elnök felhívására előmutatandók, a választó polgároknak előre fognak kézbesítettetni.

A választási eljárás mindhárom kerületben 1906. évi április hó 30-ik napján, héttől reggel 8 órakor veszi kezdetét.

Választási helyül kitűzetik:

a) az I. kerületben:

a Csapó-utcza választók részére: a Vár-utcza 1. számú hársban levő debreczeni Zenede földszinti terme;

a Péterfia-utcza választók részére: Az Egyházstér 17. számú hársban levő evangélikus református egyházi tanács-terem.

b) A II-ik választókerületben:

a Hatvan-utcza választók részére: a városház kis tanács-terme;

a Piacz utcza választók részére: a városház nagy tanács-terme.

c) A III-ik választókerületben:

a Kossuth-utcza választók részére: a Szent-Anna-utcza 19. szám alatti római kath. elemi leányiskola földszinti terme;

a Varga-utcza választók részére: a Szent-Anna-utcza 17. szám alatti róm. kath. főgimnázium földszinti torna terme.

Az 1874. évi XXXIII. t.-cz. 58. és 59. §§-ai alapján a választási elnökök, szavazatszedő küldöttségi elnökök és jegyzők, valamint ezeknek helyetteseik is megválasztva lettek, és pedig:

a) az I. választókerületben választási elnök: K. Kiss József, aki egyszersmind a Péterfia-utcza szavazatszedő küldöttség elnöke is; választási jegyző: Szabó István.

a Csapó-utcza szavazatszedő küldöttség elnöke: Sinka Sándor, aki választási elnököt akadályoztatása esetén helyettesíti; szavazatszedő küldöttségi jegyző: dr. Tóth Kálmán; helyettes elnökök: Török Péter, Szabó Lajos; helyettes jegyzők: dr. Polgár Dániel és dr. Varga Kálmán.

b) A II. választókerületben választási elnök: Szele György, aki egyszersmind a Piacz-utcza szavazatszedő küldöttség elnöke is; választási jegyző: dr. Árvay Béla;

a Hatvan-utcza szavazatszedő küldöttség elnöke: Nagy Sándor, aki választási elnököt akadályoztatása esetén helyettesíti. Szavazatszedő küldöttségi jegyző: dr. Borzovay Jenő; helyettes elnökök: Kulcsár Endre és dr. Freund Jenő; helyettes jegyzők: dr. Kiss György és dr. Szikszay Szabó László.

c) A III-ik választókerületben választási elnök: dr. Tüdös János, aki egyszersmind a Varga-utcza szavazatszedő küldöttségnek elnöke is; választási jegyző: dr. P. Ábrahám Dezső;

a Kossuth-utcza szavazatszedő küldöttségnek elnöke: dr. Peczkó Ernő, aki választási elnököt akadályoztatása

esetén helyettesíti, — szavazatszedő küldöttségi jegyző: dr. Csath Sándor; helyettes elnökök: dr. Kocsár Gábor és dr. Balázs Bertalan; helyettes jegyzők: Dalmy Barna és dr. Olchváry László.

A választóknak a választásnál semminemű fegyverrel vagy bottal megjelenni nem szabad.

Képviselőjelöltet a kerület 10 választójának együttesen kell ajánlani. Ezen ajánlat írásban adandó át a választási elnöknek, ki az általa meghatározandó helyen és időben azt a választást megelőző napon is átveheti, legkésőbb azonban ily ajánlat félórával a választás megnyitása után adandó át a választási elnöknek. Az ajánlattal egyidejűleg minden jelölt részére, minden szavazatszedő küldöttséghez egy bizalmiférfi jelölendő; szabadságában áll azonban az ajánlóknak minden küldöttséghez két bizalmiférfit jelölni, ezen bizalmiférfiak pedig az 1899. évi XV. t.-cz. 153. §-a értelmében még egy városi lakost, mint azonosági tanut, nevezhetnek meg. Az ajánló kívánatára ajánlatáról térítvény adandó. Az összes azonosági tanuk a szavazatszedő küldöttség színe előtt az 1899. évi XV. t.-cz. 153. §-ában előírt esküt tartoznak letenni.

Kelt Debreczen sz. kir. város központi választmányának 1906. évi április hó 12 ik napján tartott II ik üléséből.

Varga Károly,
tb. tanácsnok,
központi választmányi jegyző.

Kovács József,
polgármester,
központi választmányi elnök.

Hirek.

A nyugdíjellenőrző-bizottság. A nyugdíjellenőrző-bizottságba a közgyűlés beválasztotta a saját kebeléből dr. Bacsó Dezső, dr. Freund Jenő, Horváth István, Lestyán Adorján és Juhász Ignác bizottsági tagokat. A városi tisztikar a maga kebeléből a bizottságba Bészler Károly árvaszéki elnököt, dr. Boldisár Kálmán rendőrkapitányt és Takács Bálint iktatót választotta meg.

Képviselőjelölések. A debreczeni függetlenségi párt vasárnap tartotta jelölő gyűlését. A párt egyhangulag az eddigi képviselőket jelölte, nevezetesen Thaly Kálmán drt, Bakonyi Samu drt. és Szabó Kálmánt. Kétségkívül mindhárman méltók városunk képviselésére. Tehetségük, tudásuk, becsületes tevékenységük mindnyájunk előtt ismeretes. Erős nemzeti érzés, megalkuvást nem tűrő következetesség, izzó fajszeretet és a nemzet jogainak, igazainak törhetetlen védelmezése domborodnak ki eddigi működésükből. Hisszük épen azért, hogy megválasztásuk egyhangú lesz és mindannyian egy szívvel és lélekkel tömörülünk kibontott zászlóik alá.

A főkapitányhelyettes. A városi tanács dr. Boldisár Kálmán tb. tanácsnokot, rendőrkapitányt, a bünyügyi osztály vezetőjét bizta meg a főkapitányi teendőik végzésével.

Kerti lakosok kérése. A Széchenyi- és Tóczós kerti lakosok azon kéréssel fordultak a városi tanácshoz, hogy jelenleg a város tulajdonát képező Kaeskovics Ivánné-féle tóczóskerti földön rakott rongyok, száradó marhabőrök, rothadó anyagok a levegőt megfertőzve — tiltsa el ezen területnek ily célra való felhasználását. A kérést aláírták Muraközy László, Sesztina Jenő, Korányi Zoltán, Nógrády Lajos, Pozsgay Antal, Balla Tihamér, dr. Szotyori Nagy Kálmán, Nagy Béla és még vagy ötvenen. — Nincs okunk kételkedni, hogy a városi tanács a megejtendő bírálóorvosi szemle után az igazságnak és közegészségügynek megfelelően fog intézkedni.

Sándor Pál távirata. Ismeretes, hogy Budapest V. ker. mandátumát a kereskedelmi miniszter a kerület volt képviselője, Sándor Pál helyett Sztéryi államtitkár ajánlotta képviselőjelöltnek. A kezdetben a jelöltséget el nem fogadott Sándor Pál, egyes kerekedői körök kezdeményezésére tegnap a neki, a lipótvárosi választók egy tetemes része által felajánlott jelöltséget elfogadta. A hajdumegyei Omke kerület a maga részéről szintén sügönyileg kérte Sándor Pált arra, hogy mandátumot vállaljon. Sándor Pál erre, a következő sügönyit intézte a kerület helyi elnökéhez, Kardos Lászlóhoz: „Polgártársaim köz-

óhajának megfelelően V. kerület jelöltségét elfogadtam, megtisztelő érdeklődésüket, elismerésüket és lelkes buzdításukat igaz hálával köszönöm és kérem ezt hajdumegyei kartársainknak tomácsolni. Sándor Pál“.

Hajdu vármegye közgyűlése. Hajdu vármegye törvényhatósági bizottsága f. hó 18-án Veszprém Zoltán alispánhelyettes elnöklésével közgyűlést tartott, amelyen a bizottsági tagok csaknem teljes számmal résztvettek. A közgyűlést Veszprém Zoltán nyitotta meg szép beszéddel, amelyben a béke jó hatására mutatott rá. Ezután felolvasták az országgyűlést egybehívó királyi leiratot, amelyet hódolattal tudomásul vettek. Kovács Gyula és társai indítványt terjesztettek be, amelyben az új kormányznak bizalmat kívántak szavaztatni. A közgyűlés az indítványt egyhangú lelkesedéssel határozattá emelte. Nehány apróbb ügy elintézése után a közgyűlésnek 10 órára vége lett.

Orosháza község földvétele. Orosházának hosszas alkudozás után sikerült a község határában fekvő és két tagban elterülő 9642 hold kitünő minőségű szántóföldet a tulajdonos Károlyi István gróftól holdanként 640 korona vételárban megszerezni. Az egyik birtok Gyulamező 7184 hold és a község délkeleti oldalán terül el, míg a másik a községtől északra fekvő Kisszénás 2458 hold. Ezzel a vétellel a községnek az volt a célja, hogy ezeket az értékes és elsőminőségű területeket a község lakosai számára megszerezhetővé tegye. A vételárból 300,000 korona ez év június 15-én fizetendő foglalóképpen, míg annak kétharmada, vagyis 4.113,920 korona 1906 október 1-én lesz lefizetendő az eladó gróf kezéhez. A még fennmaradó egyharmad, vagyis 2.056,960 korona tíz év alatt egyenlő részletekben lesz a vétel napjától számítandó 5 százalékos kamattal együtt fizetendő. Az egész birtokot a vevő már ez év október 1-én birtokába veszi. A község a megvett birtokot fölosztja és kisebb parcellákban elsősorban a község lakosai között bocsátja áruba és ha csak a lakosság soraiból elegendő vevő nem jelentkezik, kaphatnak belőle más községbeliek is.

Heves és a volt Külső-Szolnok egyesült vármegyék nemes családja. Orosz Ernő, Heves vármegye levéltárnoka, összegyűjtötte a megyei levéltárban található adatokat a megye régi nemesi családjairól s azt a törvényhatóság támogatása mellett könyvalakban bocsátja forgalomba. A régi nemesség története, mint tudvalevő, szorosán összeforrt az ország történelmével s így az a munka, melyet Orosz végezett, a történelem-kutatásnak válik segéd-eszközévé. Hangyaszorgalom jellemzi Orosz munkáját, melyet évek hosszu során át folytatott sok szeretettel megyéje iránt. A kötet ára 10 korona.

— **Április hó 15-én megnyitott a nagyerdei gyógyfürdő.** Hányan vannak városunkban is, akik elmennek hidegvíz kurára messze idegenbe, tengerpénzt áldozva, holott a hidegvízgyógyimódot ép úgy használhatják a Nagyerdőn, hol a vizgyógyimód minden modern eszköze, a fürdőbérlet elismert szaktudománya, lelkiismeretes gyógykezelése rendelkezésükre áll. A fürdőbérlet Balkányi Ede dr. főorvos a legnagyobb áldozatkészséggel tartja fenn a fürdőt, nagy költséggel felszerelte azt a modern higiénia minden eszközével és oly olcsó áron kuráltathatja magát mindenki, mint sehol a világon. A víz alkalmazása gyógycélokra, hőmérsék-, alak- és időtartam tekintetében oly sok változatosságot enged, hogy azt a legkülönbözőbb betegségeknel eredménnyel alkalmazhatjuk. Általában a vizgyógyimód edzőleg, éltetőleg és erősítőleg hat. Az anyagcsere fokozódása, az idegrendszernek kedvező befolyásoltatása által a beteg szerveknek megváltozott működésük idéztetik elő. Sem fiatalja, sem öregje nem zárandó ki a hidegvízgyógyimód alól. A fiatal szervezet erőteljesebben fejlődik és gyarapszik mellette, míg a magasabb korban a hanyatló erőket felélel és a lassan működő szerveket felfrissíti. Eredménytel alkalmazható tehát a vizgyógyimód és annak különféle alakja: 1. Súlyos betegségek utáni elgyengüléseknél. 2. Erősödési és edzési szempontból, a légzőszerveknek huruto állapotra való hajlamánál. 3. Táplálkozási zavaroknál, u. m. vérszegénység-, sápkór-, kövérség-, köszvény-, görvélykór- és cukorvizezésnél. 4. Gyomor-, bél- és májbetegségeknel. 5. Vérkeringési zavaroknál, vértolulás- és aranyeres bántalmaknál. 6. Rheuma- és idegbántalmaknál. 7. Az idegrendszer megbetegedéseivel, a neurastheniánál, ennek sokoldalú jelenségeivel, a mint: fejfájás, szédülés, fejnemű, levertség, szellemi és testi kimerültség, álmatlanság, asthma, ideges szívbántalmak, a gyomor-, bél- és nemi szervek neurastheniájánál, hysteriánál, Basedow-féle betegségnél, görcsös és hűdéses állapotoknál. — A nagyerdei hidegvízgyógyintézet modern és célszerű berendezése, fekvése és kitünő puha vize fölötté alkalmas tényezők a vizkurának sikeres használatára. Fővárosi szakértői személyzet végzi a teendőket, az árak mérsékeltek. Orvosi felügyelet. Az intézet egész nap nyitva férfiaknak: d. e. 9 óráig és d. u. 5–8 óráig; nőknek: d. e. 9 órától d. u. 5 óráig. Kiki keresse meg elvesztett egészségét a nagyerdei hidegvízgyógyintézetben.